

För alla

läkare

Om

**läkarutbildningens
kvalitet**

Grundutbildningsenkäten 2020



**Sveriges
läkarförbund**

Den medicinska professionens organisation

INNEHÅLL

Förord	4
Inledning	5
Metod	5
Urval och svarsfrekvens.....	6
Enkätutformning	6
Resultat	7
Att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd	8
Att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd	9
Att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete .	10
Att kommunicera och förmedla relevant information till patienter och anhöriga..	11
Att hantera emotionellt svåra patientsituationer	12
Att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet.....	13
Att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet	14
Att söka och kritiskt värdera information	15
Att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet	16
Att bedriva förbättringsarbete i sjukvården.....	17
Att bedriva forskning	18
Att arbeta som läkare	19
Kvaliteten på den kliniska handledningen	20
Kvaliteten på kunskapskontrollerna	21
Hur långt ifrån en perfekt utbildning	22
Negativ särbehandling	23
Analys och slutsatser	24
Negativ särbehandling	25
Referenser	27
Bilaga	27

Författare:

Hampus Carlson, utredare

Stockholm mars 2021

Förord

Sveriges Läkarförbund arbetar kontinuerligt med förbättring av läkarutbildningen och studenternas situation. Läkarutbildningen utgör en viktig del i dagens och framtidens hälso- och sjukvård. En kontinuerlig utveckling av utbildningssystemet är nödvändig för att Sverige även i fortsättningen ska förse hälso- och sjukvården med läkare av hög internationell klass och för att driva den medicinska utvecklingen framåt. För att utbildningen ska hålla hög kvalitet krävs det goda förutsättningar att bedriva utbildning – det behöver finnas tid avsatt för utbildningsaktiviteter och handledning för studenter, utbildningsläkare, handledare och utbildningsansvariga.

För Läkarförbundet och dess utbildnings- och forskningsråd, är de nyutexaminerade läkarnas åsikter om utbildningens kvalitet ett viktigt underlag i det utbildningspolitiska arbetet. Tidigare studenters åsikter innehåller viktig information om utbildningen och dess kvalitet, som med fördel kan användas för att utveckla och förbättra grundutbildningen på universiteten runt om i landet. Grundutbildningen ska ge studenten goda förutsättningar att i framtiden arbeta som läkare. Det är därför av högsta vikt att mäta kvaliteten på utbildningarna utifrån studenternas perspektiv och kunskaper. Läkarförbundet hoppas på att resultaten i denna undersökning kan bidra till att fakulteterna utvecklar läkarutbildningen och förbättrar dess kvalitet.

Madeleine Liljegren

Ordförande i Läkarförbundets utbildnings- och forskningsråd

Inledning

Läkarnas grundutbildning omfattar 330 högskolepoäng (5½ år) och leder fram till läkarexamen. Antagning sker höst och vår vid universiteten i Göteborg, Linköping, Lund, Umeå, Uppsala, Örebro och vid Karolinska Institutet i Stockholm. De övergripande målen för läkarnas grundutbildning regleras i högskoleförordningen och respektive lärosäte bestämmer utbildningens innehåll. Läroplanerna för läkarutbildningen ser därför olika ut på universiteten och det är svårt att byta lärosäte under utbildningens gång. Det är därför viktigt att mäta kvaliteten på utbildningarna utifrån studenternas erfarenheter och kunna urskilja och jämföra utvecklingsområden för och emellan lärosätena.

Höstterminen 2021 börjar den nya läkarutbildningen med en helt ny examensmålbeskrivning. De stora skillnaderna mot den nuvarande utbildningen är dels att utbildningen blir ett halvår längre, dels att examen utgör grund för legitimation.

Läkarförbundet har även tidigare granskat läkarutbildningarnas utbildningskvalitet. Vid både 2013, 2014, 2016 och 2018 års enkätundersökningar visade resultaten att det finns områden inom den svenska läkarutbildningen som inte fungerar tillfredställande och som är i behov av förbättringsarbete. Studenternas åsikter utgör en viktig del i framtida förbättringsarbete och såväl de negativa som de positiva åsikterna om utbildningskvaliteten bör beaktas.

Syftet med årets undersökning är precis som tidigare undersökningar - att granska kvaliteten på läkarnas grundutbildning för att lyfta potentiella utvecklingsområden.

Metod

Läkarförbundet har mellan december 2020 och januari 2021 genomfört en webbaserad enkätundersökning om utbildningskvaliteten på Sveriges läkarutbildningar. Enkäten har skickats till de som erhållit läkarexamen under perioden 2020-01-01 - 2020-08-30 från något av de svenska universitet som erbjuder läkarutbildning, och som är medlemmar i Sveriges Läkarförbund. Vid tidigare undersökningar har Läkarförbundet fått tillgång till lärosätenas examenslistor, men det är inte längre möjligt sedan dataskyddsförordningen, GDPR, trädde ikraft 2018. Enkäten har enbart skickats till de medlemmar där uppgiften om examenstidpunkt finns tillgänglig i vårt medlemsregister och således är årets undersökning inte en totalundersökning.

Med utgångspunkt i examensmålen är förhoppningen att resultaten av denna enkätundersökning ska leda till att universiteten utvecklar och förbättrar sig på de områden där studenterna uttrycker att det finns kvalitetsbrister. Resultaten av denna enkät kan också användas för att urskilja vilka lärosäten som lyckats extra bra och som andra lärosäten kan ta lärdom av.

Urval och svarsfrekvens

Mejladressuppgifterna till respondenterna har hämtats från Läkarförbundets medlemsregister. Enligt våra uppgifter i medlemsregistret var det totalt 774 medlemmar som erhöll läkarexamen mellan 2020-01-01 - 2020-08-30. En webbenkät skickades ut till samtliga 774 respondenter den 10 december 2020. Totalt har 288 respondenter fullföljt enkäten. 22 av dessa har uppgett att man tagit examen i annat land och har således sorterats bort. Den totala svarsfrekvensen uppgår till 37,2 %. Vi har tyvärr inte möjlighet att redovisa svarsfrekvensen för respektive lärosäte då vi saknar uppgifter om vid vilket universitet de icke-svarande respondenterna erhöll läkarexamen.

Tabell 1: Antal svarande

Göteborgs universitet	Karolinska Institutet	Linköpings universitet	Lunds universitet	Umeå universitet	Uppsala universitet	Örebro universitets
50	51	41	49	35	34	28

Följande vedertagna förkortningar används genomgående i denna rapport: Göteborgs universitet (GU), Karolinska Institutet (KI), Linköpings universitet (LiU), Lunds universitet (LU), Umeå universitet (UmU) Uppsala universitet (UU), Örebro universitet (ÖU).

Enkätutformning

Frågorna i enkäten bygger i stor utsträckning på de examensmål som gäller för läkarutbildningen, men även tidigare enkäter som inom området har utgjort en viktig grund när frågorna konstruerats. Detta gäller särskilt Läkarförbundets äldre arbetsmarknads- och grundutbildningsenkät, en alumnenkät till tidigare läkarstudenter som de medicinska fakulteterna genomförde gemensamt hösten 2008 samt den alumnbarometer som den medicinska fakulteten vid Lunds universitet genomförde 2011.

Med utgångspunkt i examensmålen har frågor ställts om hur goda förutsättningar utbildningen givit dem inom ett antal centrala områden för utbildningen, samt frågor om hur goda förutsättningar läkarutbildningen sammantaget har givit dem för att arbeta som läkare. Fråga 9, 10, 11 och 12 kopplar inte på samma sätt som övriga frågor ihop med hur väl utbildningen förberett de enskilda individerna för framtida arbete som läkare. Här frågar vi istället efter kvaliteten i genomförandet av utbildningen samt om man har upplevt negativ särbehandling av lärare eller handledare. Eftersom respondenterna här bedömer lärosätens arbete utan direkt koppling till sin egen kompetens kan man förvänta sig att svaren blir något mer negativa än för övriga frågor. Svarsalternativen på samtliga frågor, med undantag för fråga 9 och 12, går från 1–6 där 1 är mycket låg grad och 6 mycket hög grad, eller från 1–6 där 1 är mycket låg kvalitet och 6 mycket hög kvalitet. På fråga 9, 10, 11 och 12 har respondenterna fått möjlighet att lämna kommentarer i fritext.

Fråga 9 mäter kvaliteten på den kliniska handledningen och respondenterna har ombetts ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet. Fråga 12 skiljer sig också från övriga frågor då den efterfrågar om

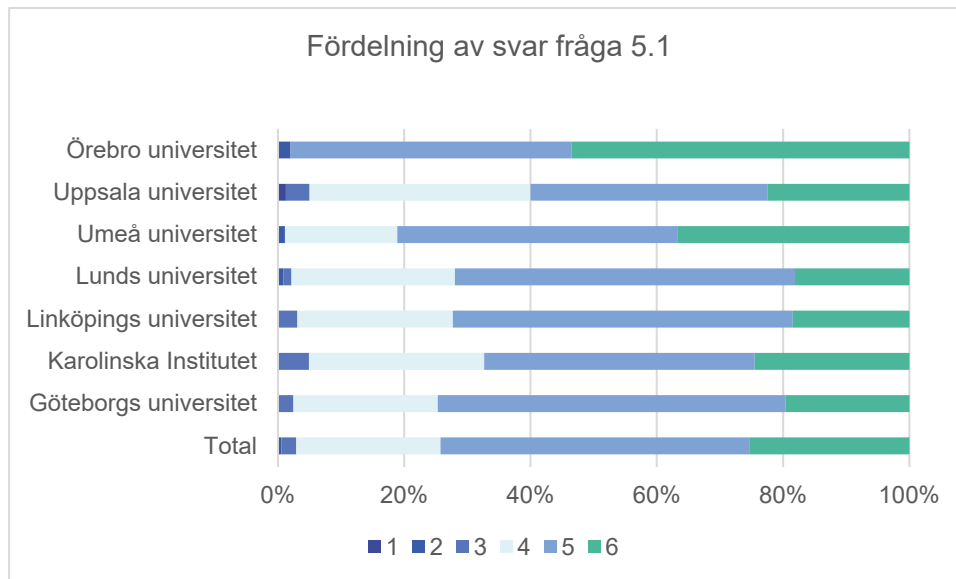
respondenten under studietiden upplevt sig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Svartalternativen är de sju diskrimineringsgrunderna som omfattas av diskrimineringslagen (2008:567).

Resultat

I detta kapitel presenteras en sammanställning av samtliga resultat. Resultaten från varje fråga i enkäten redovisas i diagram där svartalternativen löper från 1 till 6, med undantag för fråga 9 och 12. För att kunna se hur universiteten har utvecklats inom de olika områdena redovisas även medelvärde över tid där 2020 års medelvärden jämförs med resultaten från tidigare rapporter. Diagrammen följs av en kort kommentar kring resultaten på varje fråga. En mer utförlig sammanställning och analys av resultaten görs sedan separat i kapitel "Analys och slutsatser".

Att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd

Fråga 5.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd?



Tabell 1: Medelvärden fråga 5.1

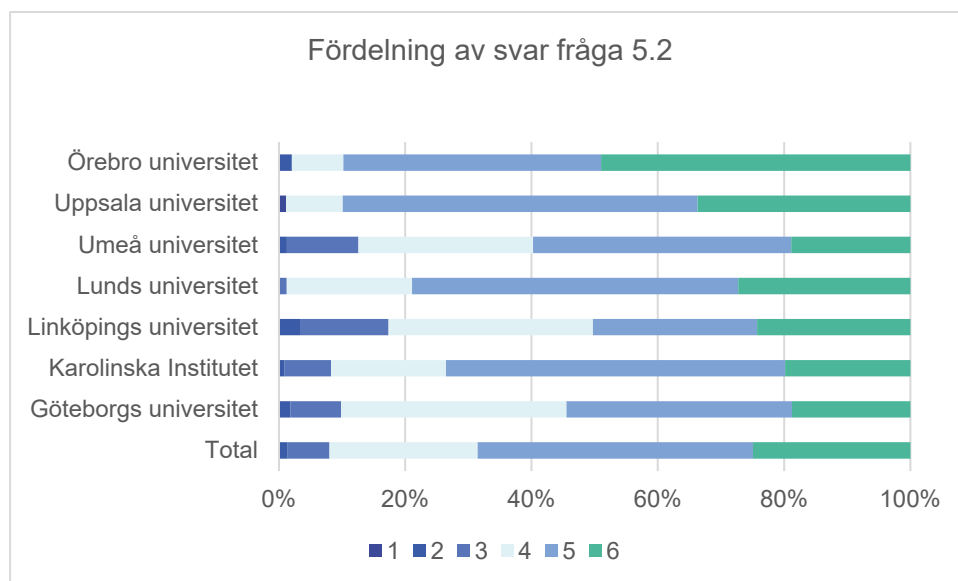
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4,8	4,71	4,76	4,73	5	4,44	5,32	4,8
2018	4,62	4,71	4,64	5	4,7	4,86	4,8	4,75
2016	4,84	4,68	5	4,7	4,97	4,61	5,59	4,82
2014	4,82	4,8	4,88	4,6	4,65	4,81	-	4,75
2013	4,56	4,53	4,57	4,7	4,62	4,7	-	4,61

Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa fördjupad förmåga att självständigt diagnostisera de vanligaste sjukdomstillstånden hos patienter och i samverkan med patienten behandla dessa" och den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om att "Primärt handlägga vanliga sjukdomar".

Sammantaget har 97% valt något av de tre positiva svarsalternativen på den 6-gradiga skalan. Detta innebär att i princip samtliga av de tillfrågade studenter som erhållit läkarexamen under 2020, i hög grad upplever att de har de förutsättningar som behövs för att behandla och diagnostisera vanligt förekommande tillstånd och sjukdomar.

Att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd

Fråga 5.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd?



Tabell 2: Medelvärden fråga 5.2

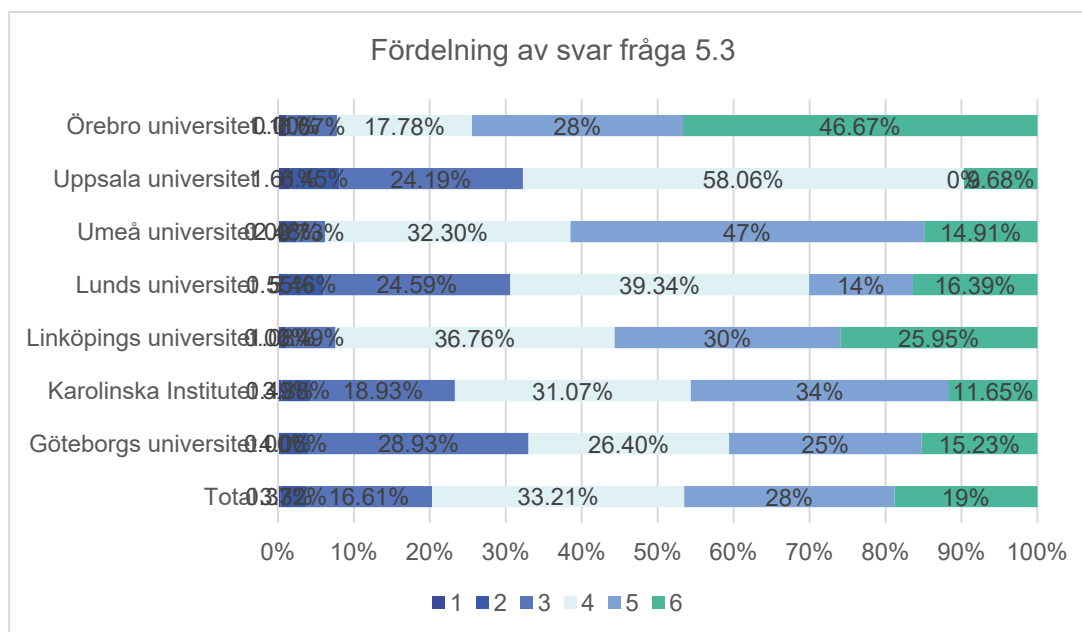
	GU	KI	LIU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4,39	4,65	4,22	4,94	4,42	4,94	5,16	4,61
2018	4,54	4,42	4,46	4,81	4,38	4,9	4,5	4,56
2016	4,76	4,67	4,82	4,25	4,63	4,61	4,75	4,66
2014	4,34	4,58	4,43	4	4,05	4,93	-	4,38
2013	4,19	4,41	4,21	4,14	3,93	4,68	-	4,27

Frågeformuleringen ligger nära ett av de examensmål som föreslås i Läkarutbildningsutredningens slutbetänkande: "visa förmåga att självständigt diagnosticera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd" (SOU: 2013:15, s.41). Målet finns även med i den nya examensmålbeskrivningen som träder ikraft 1 juli 2019. Bestämmelserna och den nya examensmålbeskrivningen ska dock tillämpas från och med juni 2021. Det finns inte något tydligt mål på detta område i nuvarande examensordningen.

Sammantaget har 92 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. Minst andel positiva svar har LiU med 83 %, vilket fortfarande bör anses vara ett positivt resultat.

Att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Fråga 5.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete?



Tabell 3: Medelvärden fråga 5.3

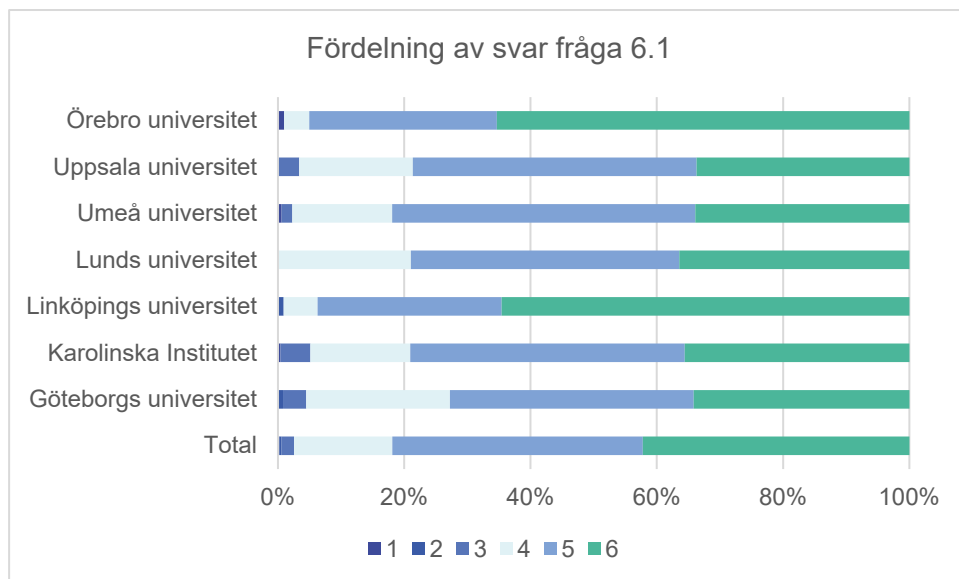
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,86	3,96	4,51	3,73	4,47	3,44	4,74	4,08
2018	4	3,6	4,43	3,69	4,35	3,6	4,5	3,98
2016	3,97	3,89	4,82	3,92	4,02	3,7	5,35	4,08
2014	4,03	4,08	4,59	3,76	4,35	3,77	-	4,1
2013	3,84	3,82	4,44	3,79	3,82	3,6	-	3,86

Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa förmåga att initiera och genomföra hälsofrämjande och förebyggande arbete inom hälso- och sjukvården för såväl enskilda som grupper av patienter. I alumnbarometern från Lund förekommer den i liknande utformning: "Medverka i förebyggande arbete i vården".

Sammantaget har 80 % av de svarande valt något av de tre positiva svarsalternativen. LiU, UmU och ÖU har utmärkande bra resultat. 92 % från Linköping, 94 % från Umeå och 92 % från Örebro har valt något av de tre positiva svarsalternativen. LU och GU har lägst andel positiva svar med 76 % respektive 69 %.

Att kommunicera och förmedla relevant information till patienter och anhöriga

Fråga 6.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att kommunicera med och förmedla relevant information till patienter och anhöriga?



Tabell 4: Medelvärden fråga 6.1

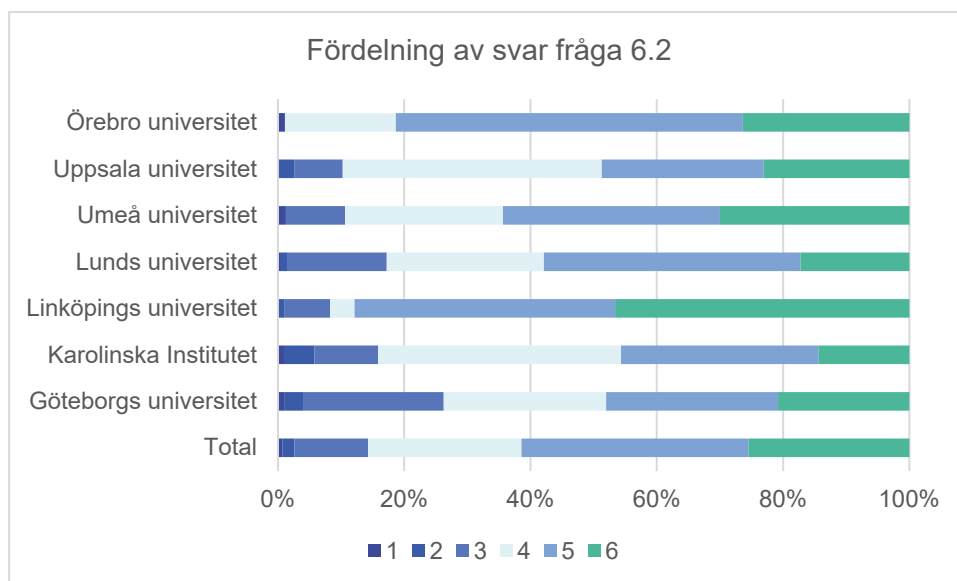
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4,82	4,87	5,44	5,04	4,92	4,94	5,32	5,02
2018	4,58	4,52	5,45	4,84	4,92	5,1	5,5	4,9
2016	4,81	4,81	5,7	5	5,15	4,91	5,76	5,06
2014	4,79	4,84	5,38	4,71	5,04	4,94	-	4,94
2013	4,78	4,61	5,31	4,71	4,94	4,68	-	4,82

Frågeformuleringen ligger nära den fakultetsövergripande alumnenkätens frågor om "att kommunicera med samt förmedla relevant information till patienter" och "att kommunicera med samt förmedla relevant information till anhöriga" samt frågan om att "förklara för patienter och anhöriga" i alumnbarometern från Lund.

Sammantaget har 97 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. LU har det mest positiva resultat då 100 % uppgett något av de positiva svarsalternativen, men skillnaden mellan lärosätena är marginell.

Att hantera emotionellt svåra patientsituationer

Fråga 6.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att hantera emotionellt svåra patientsituationer?



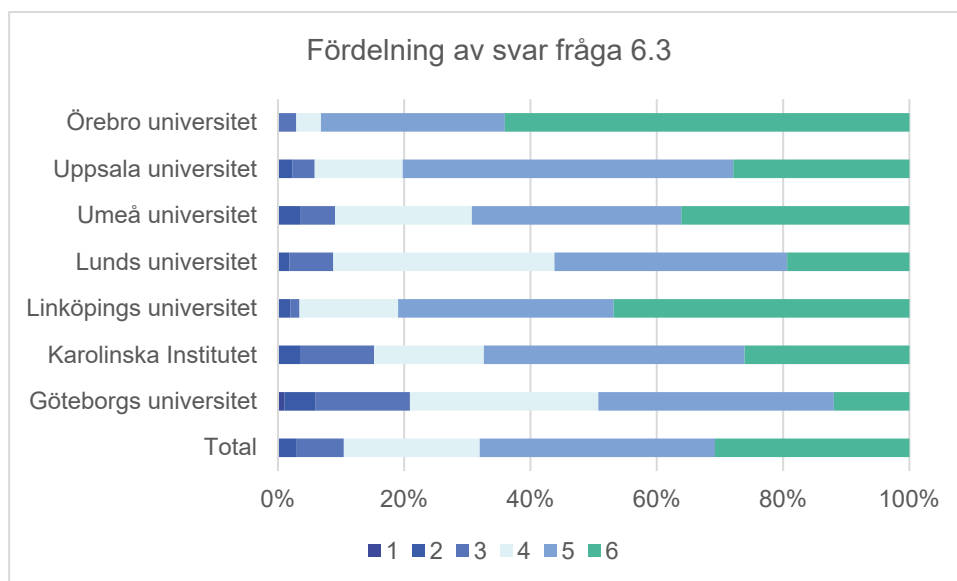
Tabell 5: Medelvärde fråga 6.2

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,96	4	5,02	4,27	4,44	4,33	4,79	4,34
2018	3,6	3,43	5	4,25	4,41	4,1	5	4,15
2016	4,03	4,04	5	4,33	4,78	3,94	4,94	4,35
2014	3,86	4,07	4,63	3,87	4,75	3,9	-	4,17
2013	3,99	3,81	4,72	3,76	4,65	4,01	-	4,13

Frågeformuleringen ligger nära den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om "att handskas med emotionellt svåra patientsituationer (till exempel att ge svåra besked)". Sammantaget har 86 % valt något av de positiva svarsalternativen. ÖU sticker ut med 96 % andel positiva svar. Minst andel positiva svar har GU med 74 %.

Att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet

Fråga 6.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet?



Tabell 6: Medelvärden fråga 6.3

	GU	KI	LIU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,94	4,42	5	4,43	4,61	4,78	5,42	4,54
2018	3,75	4	5,18	4,37	4,54	5,24	5,66	4,51
2016	3,69	4,02	5,33	4,52	4,4	3,75	5,65	4,32
2014	3,79	4,22	5	4,18	3,83	3,87	-	4,17
2013	3,83	4,01	4,94	4,08	3,82	3,83	-	4,06

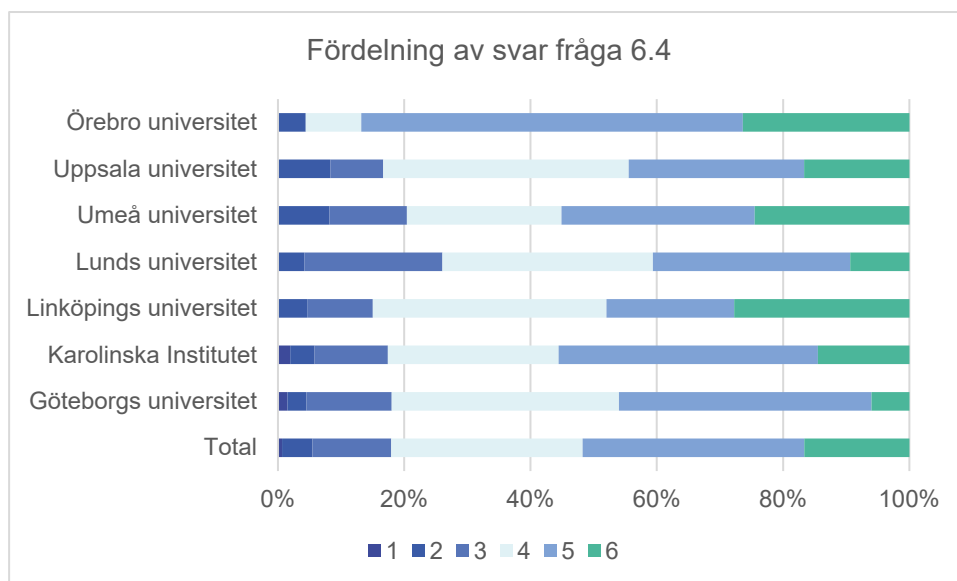
Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper såväl inom hälso- och sjukvården som inom vård och omsorg".

Sammantaget har 90 % valt något av de positiva svarsalternativen. Liu och ÖU har båda högst andel positiva svar med 97 %.

Tre lärosäten (GU, UmU och UU) underkändes 2014 i Universitetskaslerämbetets utvärdering av läkarutbildningen på just detta examensmål. GU har 79 % andel positiva svar, vilket är lägst av de sju lärosäten. UmU har 91 % andel positiva svar och visar en positiv trend sedan 2013. UU har 94 % andel positiva svar och har en positiv trend då man vid 2016 års undersökning endast hade 61 % andel positiva svar.

Att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet

Fråga 6.4: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet?



Tabell 7: Medelvärden fråga 6.4

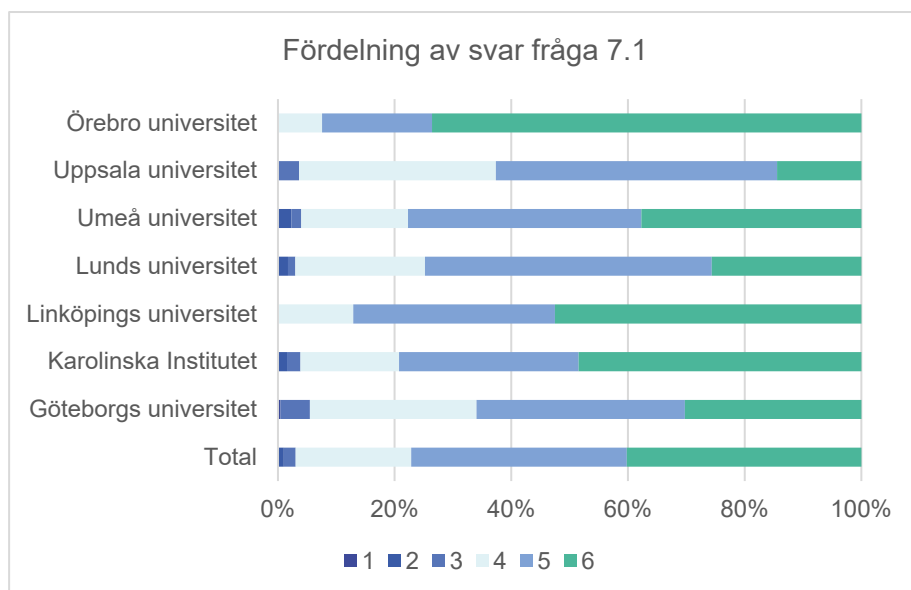
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,92	3,98	4,22	3,92	4,08	4	4,79	4,07
2018	3,92	3,43	4,61	4,12	4,27	4,43	5,11	4,12
2016	3,79	3,46	4,6	4,11	4,38	3,83	5,12	4,03
2014	3,72	3,71	4,2	3,77	4,05	4,05	-	3,9
2013	3,71	3,54	4,06	3,63	3,72	3,84	-	3,75

Det finns inget mål kring ledarskap i examensmålen för läkarexamen, vilket i sig är anmärkningsvärt. I den nya examenmålbeskrivningen finns dock mål om ledarskap med: "visa förmåga till ledarskap och interprofessionellt samarbete såväl inom hälso- och sjukvården som med professioner inom andra delar av samhället". Den fakultetsövergripande alumnenkäten har en fråga om "att arbeta i och leda ett sjukvårdsteam", medan vi i den här enkäten har valt att ha separata frågor om samarbete med andra yrkesgrupper respektive ledarskap.

Sammantaget har 82 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen, vilket är något sämre än föregående undersökning. ÖU har den högsta andelen positiva svar med 96 %. LU har minst andel positiva svar med 74 %.

Att söka och kritiskt värdera information

Fråga 7.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att söka och kritiskt värdera information?



Tabell 8: Medelvärden fråga 7.1

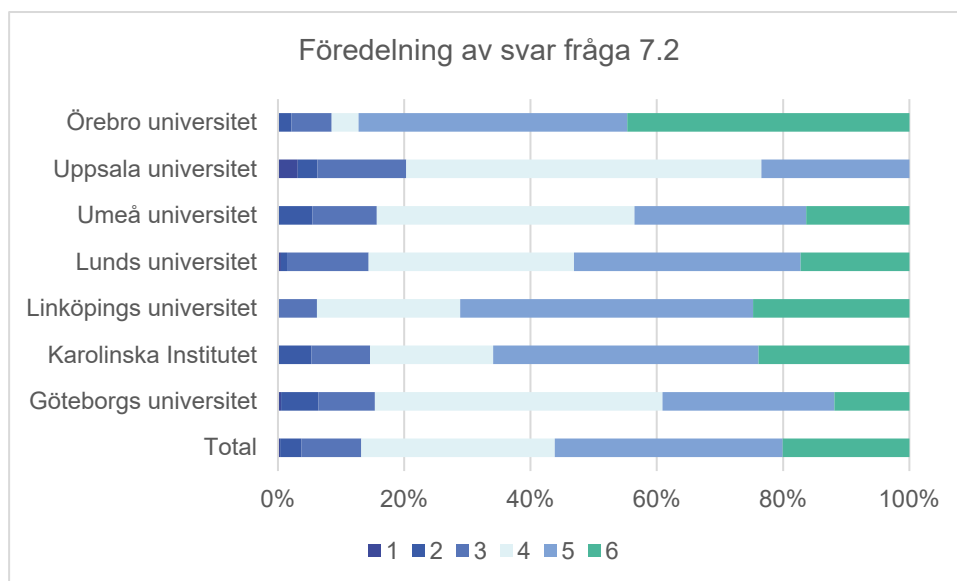
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4,67	5	5,29	4,78	4,86	4,61	5,58	4,94
2018	4,87	5,1	5,5	4,84	4,46	4,86	5,22	4,94
2016	4,84	5,11	5,39	4,77	4,65	4,5	5,65	4,91
2014	4,74	5,12	5,54	4,85	4,89	4,76	-	5
2013	4,88	4,86	5,25	4,89	4,79	4,32	-	4,81

Frågeformuleringen har kopplingar till det generella målet för högre utbildning "förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå" och ligger mycket nära den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om att "söka och kritiskt värdera information".

Sammantaget har 97 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. LiU och ÖU har den högsta andelen positiva svar där samtliga svarande har uppgett något av de positiva svarsalternativen.

Att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet

Fråga 7.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet?



Tabell 9: Medelvärden fråga 7.2

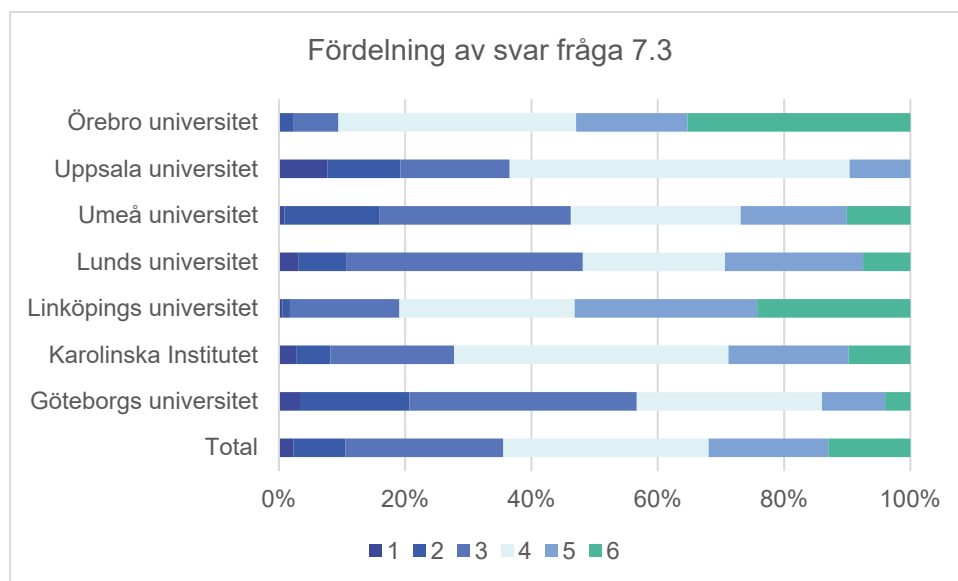
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,96	4,35	4,73	4,27	4,08	3,56	4,95	4,27
2018	4,42	4,54	4,75	4,12	4	4,48	4,44	4,38
2016	4,48	4,72	4,7	4,39	4,32	4,13	5,29	4,5
2014	4,21	4,64	4,9	4,25	4,4	4,3	-	4,47
2013	4,3	4,27	4,72	4,35	4,37	3,9	-	4,25

Frågeformuleringen anknyter till examensordningens generella mål "visa förmåga att följa kunskapsutvecklingen" och till läkarutbildningens mål "visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens".

Sammantaget har 87 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. LiU har den högsta andelen positiva svar där 94 % uppgett något av de positiva svarsalternativen. UU har minst andel positiva svar med 79 %.

Att bedriva förbättringsarbete i sjukvården

Fråga 7.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete inom sjukvården?



Tabell 10: Medelvärden fråga 7.3

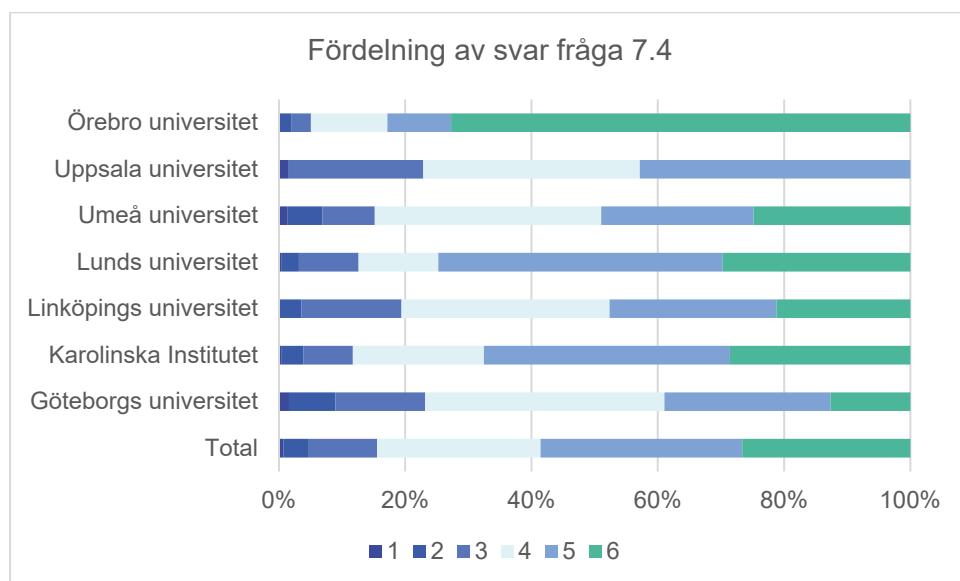
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	2,94	3,54	4,22	3,27	3,31	2,89	4,47	3,47
2018	2,9	3,16	4,45	3,16	3,38	2,86	4,77	3,4
2016	3,35	3,24	4,46	3,11	3,3	3,16	5,06	3,47
2014	3,22	3,45	4,18	3,23	3,21	3,46	-	3,46
2013	3,23	3,08	4,21	3,29	3,03	3	-	3,27

Frågeformuleringen anknyter till examensordningens mål "visa fördjupad förmåga att initiera, medverka i och genomföra förbättringsarbete samt utvärdera medicinsk behandlingsverksamhet."

Med undantag för LiU och ÖU så har samtliga lärosäten fått en anmärkningsvärd hög andel negativa svar. Sammantaget har 64 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen och resterande 36 % uppger att läkarutbildningen inte givit dem tillräckligt goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete inom sjukvården. GU har den högsta andelen negativa svar då 60 % av respondenterna har angivit något av de tre negativa svarsalternativen. Av de resterande lärosätena som har fått en hög andel negativ svar sticker LU och UmU ut med 48 % respektive 46 %.

Att bedriva forskning

Fråga 7.4: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att bedriva forskning?



Tabell 11: Medelvärde fråga 7.4

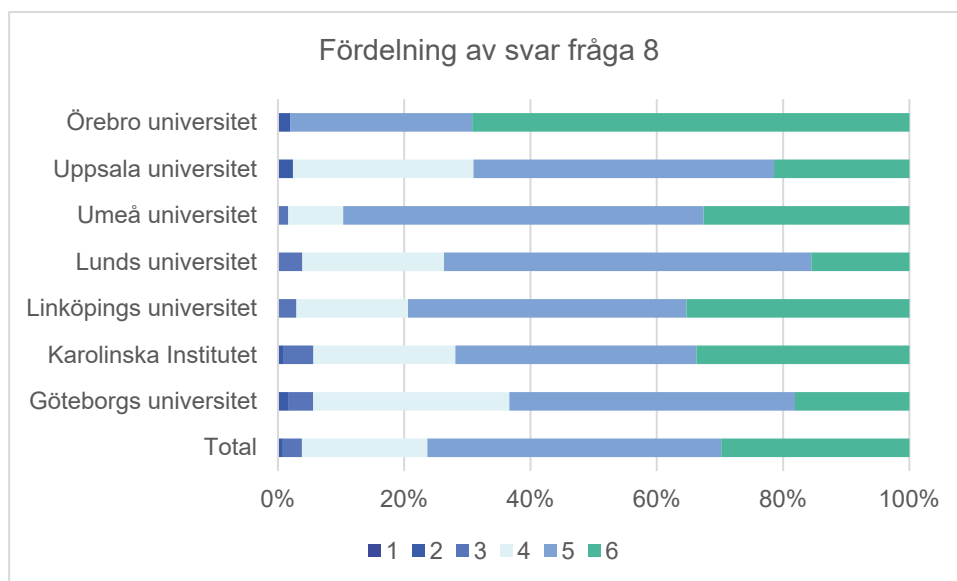
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	3,73	4,44	4,15	4,53	4,03	3,89	5,21	4,24
2018	4	4,5	4,11	4,62	4,16	4,48	5	4,35
2016	4,81	4,81	5,7	5	5,15	4,91	5,76	5,06
2014	4,79	4,84	5,38	4,71	5,04	4,94	-	4,94
2013	4,78	4,61	5,31	4,71	4,94	4,68	-	4,82

Frågan är medvetet formulerad på ett övergripande sätt och kopplar inte direkt till ett enskilt examensmål eller en enskild fråga i någon annan enkätundersökning som förbundet genomfört.

Sammantaget har 84 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. ÖU har den högst andelen positiva svar med 95 %. GU och UU har minst andel positiva svar med 77 %.

Att arbeta som läkare

Fråga 8: I vilken grad tycker du sammantaget att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att arbeta som läkare?



Tabell 12: Medelvärden fråga 8

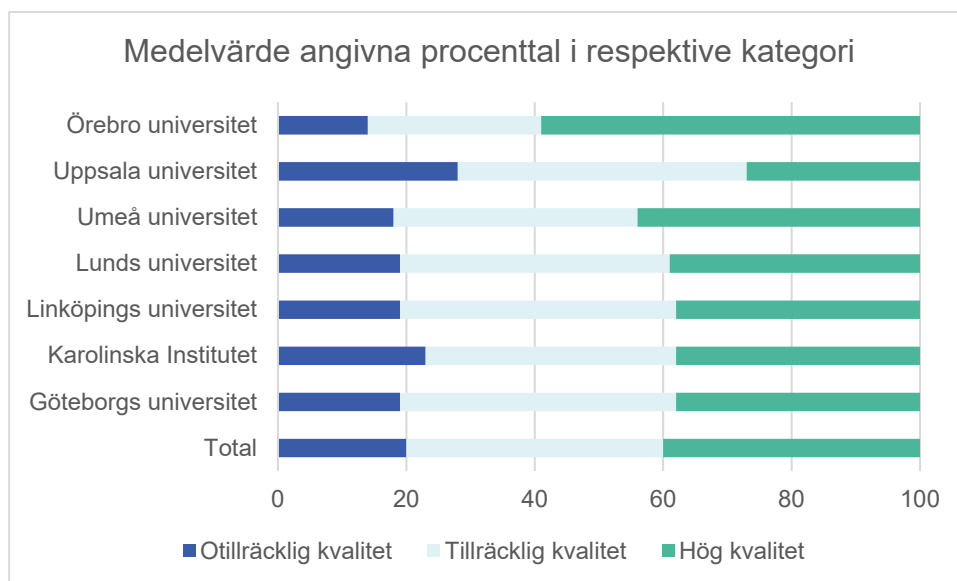
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4,55	4,79	4,98	4,73	5,1	4,67	5,47	4,85
2018	4,8	4,68	5	4,81	4,65	5,04	4,88	4,8
2016	4,81	4,81	5,26	4,84	5,1	4,84	5,65	4,96
2014	4,87	4,83	5,01	4,65	4,8	4,88	-	4,83
2013	4,69	4,69	4,73	4,64	4,68	4,74	-	4,69

Detta är den mest övergripande frågan. Den avser att utgöra ett samlat mått på hur väl utbildningen har förberett studenterna för yrkeslivet som läkare. Frågan kopplar till examensordningens inledande mål "För läkarexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för läkaryrket och för att fullgöra den allmäntjänstgöring (AT) som fodras för att få behörighet som läkare".

Resultaten på denna fråga är mycket positiva. Sammantaget har 96 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen och 76 % har uppgett något av de två mest positiva svaren.

Kvaliteten på den kliniska handledningen

Fråga 9: Hur bedömer du kvaliteten på den kliniska handledningen? Ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet.

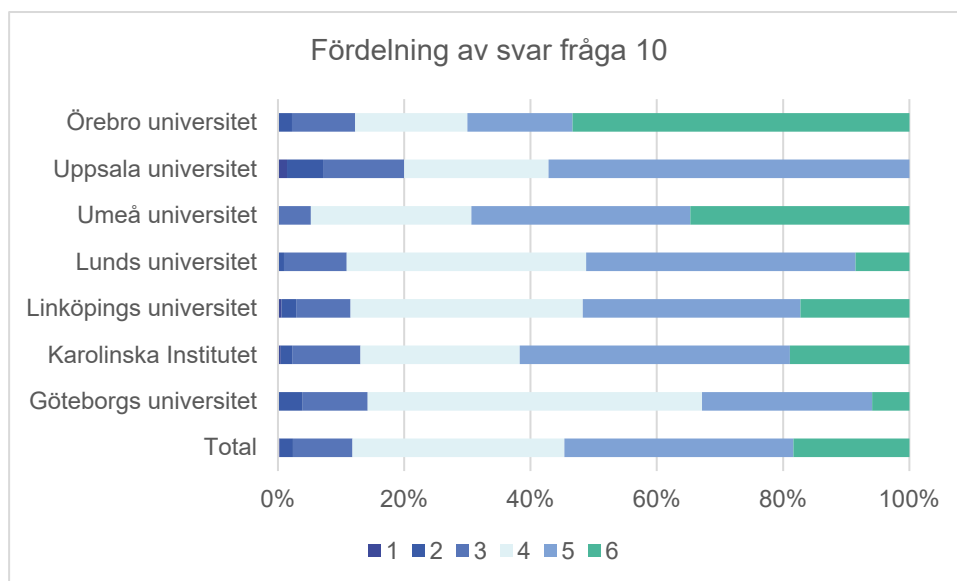


När enkäten utformades 2013 visade resultaten av enkäten att de nyutbildade läkarna ansåg det svårt eller omöjligt att ge ett samlat omdöme om kvaliteten på den kliniska handledningen. En återkommande kommentar var att kvaliteten på handledningen skilde sig stort mellan olika placeringar. Frågan har därför formulerats om så att respondenterna fick ange hur stor andel av den kliniska handledningen som de ansåg hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet.

Denna fråga är den första av de tre frågor som avser mäta kvaliteten i genomförandet av läkarutbildningen. Resultatet visar att sammantaget anser respondenterna att 40 % av den kliniska handledningen har varit av hög kvalitet, 20 % tillräcklig kvalitet och 20 % otillräcklig kvalitet. Den kliniska delen av läkarutbildningen är viktig. Lärosäte och region har ett gemensamt ansvar att säkerställa tillgången på handledare samt att dessa har den kompetens som krävs för att undervisa läkarstudenter. Det är en förutsättning för att utbildningskvaliteten ska fortsätta hålla en hög nivå.

Kvaliteten på kunskapskontrollerna

Fråga 10: Hur bedömer du sammantaget kvaliteten på kunskapskontrollerna under läkarutbildningen?



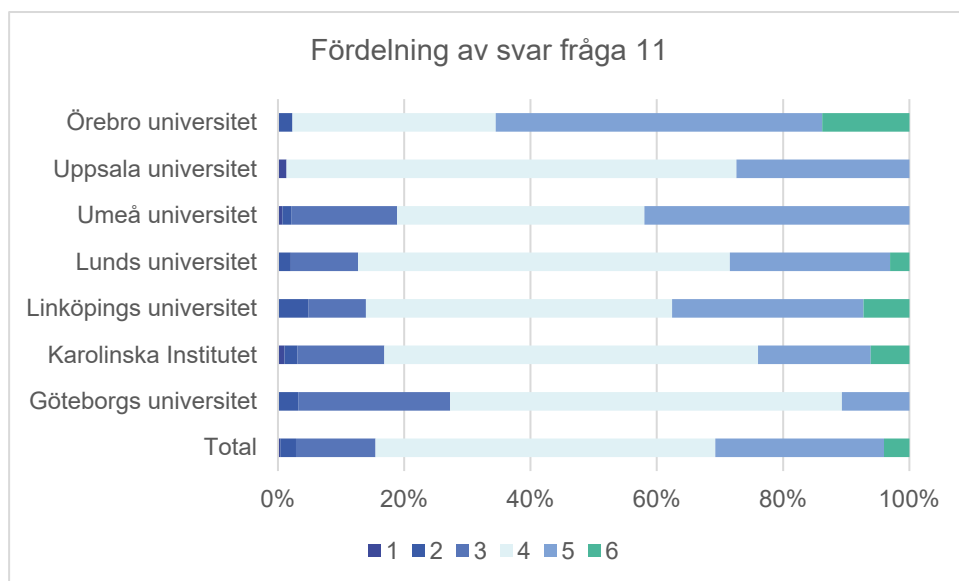
Tabell 13: Medelvärden fråga 10

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2020	4	4,35	4,24	4,31	4,81	3,89	4,47	4,32
2018	5,75	3,87	4,2	4,32	3,97	4,3	3,9	4,22
2016	4,23	4,39	4,05	3,91	4,61	3,73	4,59	4,17
2014	4,02	4,22	4,05	3,87	4,14	4,12	-	4,07
2013	3,91	4	3,71	3,85	4	3,68	-	3,85

Sammantaget har 88 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. UmU har högst andel positiva svar med 95 % och UU har lägst andel positiva svar med 80 %. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 10 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser".

Hur långt ifrån en perfekt utbildning

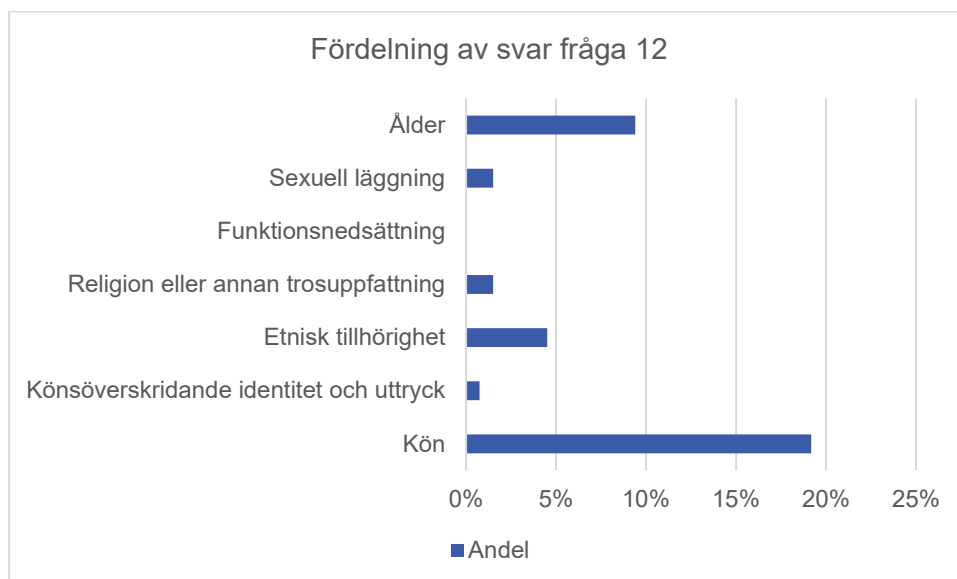
Fråga 11: Föreställ dig den perfekta läkarutbildningen i alla avseenden. Ange hur långt ifrån eller hur nära denna perfekta utbildning du tycker att din läkarutbildning låg.



Sammantaget har 84 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen vilket är en positiv utveckling från föregående undersökning. GU sticker ut med lägst andel positiva svar, 72 %. Högst andel positiva svar har UU med 99 %.

Negativ särbehandling

Fråga 12: Har du under studietiden upplevt dig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av: Kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning?



Svarsalternativen för fråga 12 baseras på de sju diskrimineringsgrunder som återfinns i diskrimineringslagen. Denna fråga ställdes för första gången i undersökningen 2018. Där uppgav 23 % att man någon gång under studietiden blivit negativt särbehandlade på grund av sitt kön.

I årets undersökning uppgav 19 % av de svarande att man någon gång under studietiden blivit negativt särbehandlade på grund av sitt kön. 9 % av de svarande uppgav även att man blivit negativt särbehandlad på grund av sin ålder och nästan 5 % uppgav att man blivit negativt särbehandlad på grund av etnisk tillhörighet. I anslutning till frågan om negativ särbehandling ställdes även frågan "Känner du till om ditt universitet har riktlinjer för hur du ska gå tillväga om du blir utsatt för negativ särbehandling?". 82 % av respondenterna svarade ja på frågan, vilket är en kraftig försämring i jämförelse med förra undersökningen då 99 % av de svarande svarade ja på frågan. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 11 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser"-

Analys och slutsatser

Syftet med denna undersökning var att granska kvaliteten på läkarnas grundutbildning för att lyfta potentiella utvecklingsområden. Det är glädjande att 96% av respondenterna uppger att läkarutbildningen sammantaget givit dem goda förutsättningar för att arbeta som läkare. Resultaten visar att läkarutbildningen generellt håller en hög kvalitet, men också att det finns områden som fungerar mindre bra. Det finns tydliga mönster som visar inom vilka områden studenterna upplever att läkarutbildningen inte i tillräckligt hög utsträckning gett dem de förutsättningar som de behöver för att utöva läkaryrket. Resultatet visar att Linköpings universitet och Örebro universitet generellt har större andel positiva svar än övriga lärosäten. Tittar man på vilka universitet som ofta fått en högre andel negativa resultat så är Göteborgs universitet, Lund universitet och Uppsala universitet de mest vanligt förekommande.

Det är tre frågor som sticker i den bemärkelse att resultatet är mer negativt i jämförelse med övriga frågor. Den första är frågan om i vilken grad läkarutbildningen givit studenten goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete i sjukvården där 36 % av respondenterna har angett något av de negativa svarsalternativen, vilket kan tolkas som att de inte anser att läkarutbildningen i tillräckligt hög grad har givit dem de förutsättningar som krävs för att bedriva förbättringsarbete i sjukvården. Trenden från föregående undersökning håller i sig och det är oroväckande att en så hög andel inte upplever att de har tillräckligt goda förutsättningar att bedriva förbättringsarbete då detta utgör en viktig del i läkaryrket.

Den andra är frågan om i vilken grad läkarutbildningen har givit studenten goda förutsättningarna att genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete där 20 % har angett något av de negativa svarsalternativen. Det är ett sämre resultat än vad föregående undersökning visade. Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete är viktig del i studenternas kommande yrkesroll och ett område som lärosätena aktivt bör arbeta för att integrera i läkarutbildningen.

Den tredje är frågan om i vilken grad läkarutbildningen har givit studenten goda förutsättningar för att utöva bra ledarskap i vårdarbetet där 17 % av respondenterna har angett något av de negativa svarsalternativen, vilket är ett sämre resultat än vid föregående undersökning. Det finns inga mål om ledarskaps utbildning för den nuvarande läkarutbildningen. Däremot, som tidigare nämnt, så kommer den nya läkarutbildningen att omfattas av ledarskapsmål. Lärosätena borde dock redan nu överväga att integrera mer ledarskapsutbildning i det nuvarande läkarprogrammet. Som läkare är man den naturliga ledaren i vårdteamet då man har det yttersta medicinska ansvaret. Dessutom behöver Sverige fler läkare som vill bli chefer och här kan lärosätena hjälpa till med att öka studenternas intresse för ledarskap redan under läkarutbildningen.

Lärosätena har ett stort ansvar när det kommer till att ge studenterna de förutsättningar som krävs för att i framtiden arbeta som läkare och utöva yrket på ett tryggt och säkert sätt. De brister som undersökningen visat på kan med fördel beaktas och användas i universitetens förbättringsarbete och för att kvalitetssäkra den svenska grundutbildningen för läkare.

Negativ särbehandling

Resultatet av frågan om negativ särbehandling av lärare eller handledare på grund av kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning, är beklämmande. Nästan var femte av de svarande har uppgett att man under studietiden blivit negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av sitt kön. Det är en liten förbättring i jämförelse med föregående undersökning men det finns fortfarande stort utrymme för förbättring.

Av de kvinnor som valt att kommentera genom att beskriva en eller flera händelser vittnar många om en sexistisk och nedlåtande ton bland manliga handledare. Många beskriver händelser om när den manlige handledaren kommenterar den kvinnliga läkarstudentens utseende eller kropp.

”Presenterar en som ”liten fröken”, ”man kan tro att hon fortfarande går på högskolan”

”Handledare som enbart fokuserade på mina kvinnliga könsorgan vid diskussion av sjukdomar. Jag var enda kvinnan i gruppen.”

Några kvinnliga respondenter uppger att man har blivit utsatt för sexuella anspelningar och sexistiska skämt. Även manliga respondenter vittnar om händelser där handledare har uttryckt sig nedlåtande och sexistiskt gentemot en kvinnlig läkarstudent.

”En läkare på vårdcentralen där jag hade praktik första terminen skämtade med en om att han hade ”två unga flickor” med sig idag (inte framtida blivande kollegor) och att han hade ”valt dem själv”.

Några få manliga respondenter upplever negativ särbehandling på grund av kön. Utifrån de kommentarer som angivits uttrycker detta sig främst genom att man av patient nekats delta under gynekologi och obstetrikplacering.

Nästan en av tio uppger att man under studietiden har blivit negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av sin ålder. Utifrån de kommentarer som angivits har majoritet blivit negativt särbehandlade på grund av sin låga ålder. Några beskriver händelser där handledare har kommenterat att man ser för ung ut och även ifrågasatt ens kompetens på grund av sitt unga utseende.

”Handledare som kommenterat att jag varit för ung för utbildningen utifrån mitt utseende, ifrågasatt min kunskap utifrån det.”

Det är även några få som uppger att man har blivit negativt särbehandlad på grund av sin höga ålder. Ett exempel är en man i medelåldern som inte tilläts utföra vissa moment under kirurgin. "Kommentarer som att "oj, är du så gammal?" Att man alltid blir talad till som om man vore 22-23, trots att det är ganska uppenbart att man inte är det."

Att en så pass stor andel av läkarstudenter upplever negativ särbehandling från lärare och handledare är beklämmande. Det är, och ska alltid vara, noll tolerans mot all form av negativ och kränkande särbehandling. När en situation uppstår är det viktigt att studenten vet vart hen ska vända sig. Lärosäte och region har ett gemensamt ansvar för studenten under de kliniska terminerna då läkarstudenten till stor del befinner sig ute på klinik. Eftersom studenterna ofta befinner sig i beroendeställning till läraren eller handledaren kan tröskeln för att anmäla vara hög. Riktlinjer för anmälan av kränkande särbehandling och trakasserier måste därför vara lättillgängliga och anpassade för studenterna. Tyvärr ser vi en kraftig försämring i årets undersökning då 82 % av respondenterna svarade att man känner till lärosätets riktlinjer för hur man ska gå tillväga om man blir utsatt för negativ särbehandling, i jämförelse med förra årets undersökning då 99 % av de svarande svarade ja på den frågan.

Referenser

Alumnbarometern 2011, Medicinska fakulteten, Lunds universitet.

De medicinska fakulteternas gemensamma alumnenkät till tidigare läkarstudenter, 2008
Högskoleförordningen (SFS 1993:100)

Universitetskanslersämbetet, 2014 ” Bristande kvalitet på hälften av läkarutbildningarna”

Diskrimineringslag (2008:567)

För framtidens hälsa - en ny läkarutbildning (SOU 2013:15)

Bilaga

Vid vilket universitet har du tagit din läkarexamen?

- Göteborgs universitet
- Karolinska Institutet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet
- Annat (ange gärna land och lärosäte):

Har du bytt studieort under din läkarutbildning?

- Ja
- Nej

Om du har bytt studieort, var påbörjade du läkarutbildningen?

- Göteborgs universitet
- Karolinska Institutet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet
- Annat (ange gärna land och lärosäte):

Hur många terminer läste du vid det universitet där du påbörjade din läkarutbildning?

.....

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
diagnostisera och behandla vanligt förekommande sjukdomstillstånd?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
kommunicera med och förmedla relevant information till patienter och anhöriga?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
hantera emotionellt svåra patientsituationer?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
söka och kritiskt värdera information?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
bedriva förbättringsarbete inom sjukvården?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
bedriva forskning?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

I vilken grad tycker du sammantaget att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att arbeta som läkare?

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

1	2	3	4	5	6
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Hur bedömer du kvaliteten på den kliniska handledningen under läkarutbildningen?

Ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet.

Hög kvalitet %

Tillräcklig
kvalitet %

Otillräcklig
kvalitet %

Möjlighet till kommentarer

.....
.....
.....

Hur bedömer du sammantaget kvaliteten på kunskapskontrollerna under läkarutbildningen?

1= Mycket låg och 6= Mycket hög

1	2	3	4	5	6
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Möjlighet till kommentarer

.....
.....
.....

Föreställ dig den perfekta läkarutbildningen i alla avseenden. Ange hur långt ifrån eller hur nära denna perfekta utbildning du tycker att din läkarutbildning låg.

1= Mycket långt ifrån och 6= Kan inte komma närmare

1	2	3	4	5	6
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Möjlighet till kommentarer

.....

.....

.....

Har du under studietiden upplevt dig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av:

(flera val är möjliga)

Kön

*Könsöverskridande
identitet och uttryck*

Etnisk tillhörighet

*Religion eller annan
trosuppfattning*

Funktionsnedsättning

Sexuell läggning

Ålder



Om du svarat ja på något av alternativen ovan, kan du ge exempel på en eller flera situationer?

.....

.....

.....

3. Känner du till om ditt universitet har riktlinjer för hur du ska gå tillväga om du blir utsatt för negativ särbehandling?

Ja

Nej